

- судді першої та апеляційної інстанцій притягуються до кримінальної відповідальності, затримуються і щодо них обирають запобіжні заходи – на загальних засадах кримінального провадження, як і відносно осіб, які не входять до зазначеного кола осіб.

Окремої уваги, потребує питання розширення категорії осіб за класифікацією «особи із важливим процесуальним станом». На нашу думку, на сьогоднішній день такі процесуальні учасники кримінального провадження, як керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання та прокурор повинні бути забезпечені гарантією самостійності та недоторканні задля ефективного та неупередженого виконання ними своїх функціональних обов'язків, шляхом додавання їх до окремої групи осіб, відносно яких може здійснюватися кримінальне провадження.

Антропов Богдан Олегович

курсант 4-го курсу факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Черняк Наталія Петрівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

На сьогодні здійснення досудового розслідування є гарантом протидії злочинності, тим самим втілюється захист осіб, суспільства та держави від кримінальних правопорушень. Також, за допомогою досудового розслідування здійснюється охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження. Нині, щодо втілення охорони прав, свобод та

законних інтересів під час досудового розслідування існує інститут судового контролю в Україні.

Даний інститут має свою правову природу. Аналізуючи теоретичні данні правова природа судового контролю на стадії досудового розслідування детермінована передусім необхідністю врегулювати, вирішити конфлікт, що виник через питання щодо обмеження (вірогідне втручання, наприклад обшук житла, приміщення чи іншого володіння особи або застосування запобіжного заходу – домашній арешт [1]) основних конституційних прав і свобод людини та громадянина або стосовно незгоди й оскарженням процесуальних рішень та дій слідчих і прокурорів учасниками кримінального судочинства (наслідки втручання). Тобто за своєю правовою сутністю судовий контроль за дотриманням прав людини є способом врегулювання відповідних процесуально-правових конфліктів, пов'язаних із питаннями щодо захисту та обмеження цих прав. Крім того, основне завдання судового контролю на досудовому розслідуванні — контроль за втручанням у права і свободи людини, його відповідність принципу верховенства права [2, с. 34].

Як ми бачимо необхідність та важливість судового контролю є актуальною у сучасних реаліях. Адже для здійснення деяких слідчих (розшукових) дій, або реалізації певних клопотання, необхідно обмежити певні права особи. Як зазначив Марчак Віталій Ярославович, вагомість й ефективність судового контролю за дотриманням прав людини полягає в тому, що, навіть, сам факт його існування справляє позитивний вплив на роботу правоохоронних органів. Нагромаджений досвід у цій сфері демонструє двоякий ефект цього інституту. По-перше, суд, визнавши, що є порушення прав людини, забезпечує їх відновлення. По-друге, підвищується рівень якості роботи правоохоронних органів у кримінальних провадженнях, що підлягають судовому контролю. Значення судового контролю полягає насамперед в цьому непрямому впливі, оскільки основна мета судового контролю, на нашу думку, полягає в тому, щоб досудове розслідування у кримінальних провадженнях проводились із

додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями [3, с. 145-146].

Попри існування такого необхідного контролю, також існує певна проблематика, щодо його здійснення. Сьогодні серед суддів вирує їх нестача. І тому не достатня кількість суддів впливає на ефективність роботи як судової системи так і слідчих органів. Як наслідок, виникають постійні проблеми зі строками розгляду справ або прийняття рішення щодо клопотань, які надходять від слідчих органів. Дану інформацію, щодо нестачі суддів підтверджує і Верховний Суд [4].

Крім того, існує певний рівень корупції у сфері здійснення судочинства. Згідно інформації з агентства США по міжнародному розвитку USAID Agency for International Development в Україні, корупція у судах України вважається нормою, при цьому політичний вплив вважається основною перешкодою на шляху до забезпечення чистої судової системи. Крім того, суттєва нестача суддів в Україні сприяє корупції, оскільки не вистачає суддів для слухання справ, тому не дотримуються процесуальні терміни, закінчуються терміни давності і справи губляться у системі. Співбесідники описали, як здійснюється саботаж корупційних справ на етапі досудових розслідувань, коли справи призначають продажним суддям або коли судді чекають закінчення процесуальних термінів або приймають незаконні процесуальні рішення [5, с. 11].

Підводячи підсумок, судовий контроль на стадії досудового розслідування є необхідним та обов'язковим. Така необхідність та обов'язковість пояснюється необхідністю функціонування основоположної засади, як верховенство права. Також, на стадії досудового розслідування існує певна необхідність обмеження основних конституційних прав і свобод людини, тому дане обмеження повинно бути погоджено, проконтрольовано судом України, за для відповідності принципу верховенства права.

Також, існує певна проблематика, щодо здійснення вище наведеного контролю. Ми виокремили такі проблемні питання, як недостатність суддів, та корумпованість судової системи в Україні. Щодо вирішення даних проблем, ми

маємо такі пропозиції. По-перше, застосувати відповідну європейську практику, щодо реформування судової системи. По-друге, досліджуючи практичні приклади з ЄС, можна стверджувати про існування потреби реформування старих або створення нових антикорупційних органів, приведення у дію та розширення функцій Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій судочинства, а також запровадження додаткових заходів фінансового контролю, наприклад щомісячний звіт до реєстру декларацій по витратах осіб, уповноважених на виконання функцій судочинства.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17> (дата звернення 25.09.2021)
2. Роль слідчого судді у кримінальному провадженні. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2020/05/rol_slsuddya_web-2.pdf?fbclid=iwar3r1_t9ii_8mumqkumorawbvapcrmyhihvf3xrnnmoxfittz4ooyv7eli (дата звернення 15.10.2021)
3. Марчак В. Я. Судовий контроль за дотриманням прав людини згідно з кримінальним процесуальним законодавством України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_26 (дата звернення 15.10.2021)
4. УКРІНФОР "У ВСУ оцінили брак суддів в Україні: майже три тисячі вакансій" URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3330335-u-vsu-ocinili-brak-suddiv-v-ukraini-majze-tri-tisaci-vakansij.html> (дата звернення 15.10.2021)
5. Корупційні ризики останніх реформ у судовій системі України. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/NJ_Judicial_Corruption_Risks_Report_2017_UKR-1.pdf (дата звернення 15.10.2021)